

L'Índex ADEG s'ha concebut des d'un inici sota el criteri fonamental de ser entenedor, fiable i útil.

Índex ADEG 2007

de competitivitat territorial

Aquest informe analitza els principals canvis en els factors de competitivitat del conjunt de Catalunya i de les seves comarques. A partir d'aquests factors i dels indicadors que en formen part, realitza un rànquing comarcal de competitivitat territorial, promogut per quart any consecutiu per l'Associació d'Empresaris de l'Alt Penedès, el Baix Penedès i el Garraf. ■

L'Índex ADEG: un instrument de debat sobre els factors de competitivitat de les comarques catalanes

Un dels principals reptes a què s'enfronten sovint els analistes i els agents socials és la dificultat d'obtenir una visió clara d'allò que està passant al seu territori donada la complexitat de la realitat i la dispersió de la informació. I més, si el que es vol és fer un exercici de comparació interterritorial. L'Índex ADEG vol donar resposta a aquesta necessitat intentant simplificar el procés de generació del coneixement necessari per poder copsar quina és la realitat de cada territori en termes de competitivitat comparativa.

Més concretament, l'Índex ADEG analitza els factors de competitivitat de les comarques de l'Alt Penedès, el Baix Penedès i el Garraf amb l'objectiu de veure quina és la posició que ocupen en termes de competitivitat en relació amb el conjunt de comarques catalanes.

L'aposta de l'ADEG per l'Índex està en dotar d'elements de debat interterritorial les comarques del Penedès-Garraf i el conjunt de comarques catalanes de manera que permeti, en definitiva, donar suport als processos de planificació i a les actuacions que tenen per objectiu el desenvolupament econòmic i social del territori.

El present article recull els principals canvis que hi ha hagut en els factors de competitivitat durant el període 2004-07. Aquests canvis s'analitzen a partir de l'evolució d'un conjunt d'indicadors que formen part de l'Índex ADEG de competitivitat territorial, impulsat per l'Associació d'Empresaris de l'Alt Penedès, el Baix Penedès i el Garraf (ADEG) i elaborat per la consultora Activa Prospect¹.

Hi ha diverses definicions de competitivitat, la qual cosa indica que és un concepte multifactorial i que hi ha diferents aproximacions possibles. Existeixen aproximacions al concepte de competitivitat des del punt de vista territorial, sectorial i empresarial. Aquestes s'han desenvolupat des dels inicis de l'anàlisi econòmica, on els economistes clàssics identificaven quatre grans factors: el sòl, el capital, els recursos naturals i el treball. A llarg dels anys s'han anat introduint diversos aspectes de la competitivitat esdevenint un concepte més complex tal i com s'entén en l'actualitat.

El present treball representa una experiència pionera a Catalunya pel que fa al desenvolupament del concepte de competitivitat i l'establiment de models operatius d'anàlisi quantitativa dels factors que componen la competitivitat territorial.

El model plantejat introdueix la perspectiva de la sostenibilitat social i mediambiental que d'altres models centrats exclusivament en els factors econòmics no contempnen (veure Porter²), en línia amb el que planteja l'Estratègia Europea de Lisboa i l'Acord estratègic per la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana.

El model plantejat es basa en el fet que les economies són cada dia més obertes. En conseqüència, les comarques que apareixen com a més competitives, segons aquest model, són les que operen en un entorn més globalitzat. És a dir, són les que estan més obertes a la competència. Mentre que les comarques que tenen sistemes productius més locals (no obertes a la competència) se situen en la part inferior del rànquing.

No obstant això, són els perfils comarcals els que permeten concretar com un territori defineix el seu model de competitivitat i la seva especialització. De fet, dels resultats del rànquing es desprèn que no sempre hi ha una relació directa entre majors graus de competitivitat i majors nivells de benestar (mesurats en termes de renda per càpita). En conseqüència, es pot dir que hi ha territoris poc competitius en aquest marc global de competència internacional, però que han desenvolupat estratègies de desenvolupament que han comportat l'assoliment de nivells de benestar elevats. (Principalment aquest és el cas de les comarques pirinenques i d'altres comarques fora de l'àmbit metropolità).

¹ La Sra. Maite Espinach, directora d'Activa Prospect, ha estat a càrrec de la direcció dels treballs i el Sr. David Moreno i Lobera de la seva coordinació. El disseny i validació de l'Índex ha comptat amb la participació de la Sra. Berta Pongiluppi i Ascon.

² Michael Porter; "The Competitive Advantage of Nations", 1990.

Com es mesura la competitivitat?

Balanç de la competitivitat a Catalunya

El comportament de l'economia catalana durant el 2007 ha estat en termes generals força positiu. D'una banda, el ritme de creixement de la producció s'ha mantingut força elevat (del 3,7%) i el ritme de variació dels preus s'ha reduït en set dècimes respecte al 2006, fins a situar-se en el 3%. Pel que fa a les previsions, el govern autonòmic estima que el creixement pel 2008 se situï en el 3%, ritme inferior a l'actual.

Pel que fa als nivells de riquesa, s'observa com el PIB per habitant a Catalunya ha anat en augment de forma progressiva respecte a la mitjana europea. Malgrat aquesta dinàmica positiva en els nivells de producció, s'observa en els darrers anys com ha disminuït la productivitat relativa. És a dir, que la producció ha augmentat en termes absoluts fruit de l'augment de la població ocupada, però no degut a un augment en la productivitat per treballador/a. D'altra banda, la creació de riquesa per part de les empreses també s'ha traslladat en millors en els nivells de renda de la població. En aquest sentit, l'evolució de la Renda Familiar Disponible mostra creixements lleugerament superiors als de la producció i la inflació (amb augments interanuals propers al 4%). Cal assenyalar, també, que aquestes millors en els nivells de benestar també són degudes a l'augment de la participació en l'ocupació de la població en edat de treballar. Catalunya, en aquest sentit, supera abastament els objectius plantejats a la cimera europea de Lisboa de 2004 d'assolir taxes d'ocupació superiors al 70%.

Malgrat aquest bon comportament de l'economia catalana, hi ha mostres suficients de que poden sorgir dificultats per mantenir els ritmes de creixement actuals. L'elevada taxa d'ocupació abans comentada i la desacceleració en els ritmes de creixement de la població poden limitar en un futur la disponibilitat de la força de treball, factor que és bàsic per al desenvolupament econòmic i pot comprometre el dinamisme que s'ha enregistrat en el darrer decenni. Tanmateix, la progressiva desacceleració del sector de la construcció residencial pot canviar significativament aquesta situació si d'altres sectors no prenen el relleu de la creació d'ocupació.

Aquest sembla ser, doncs, el principal repte de l'economia catalana. De fet, el dinamisme de l'ocupació i de la creació d'empreses ha caigut a nivells molt baixos durant el 2007 (inferiors al 2%); en consonància amb la davallada de la població.

Un altre repte important té a veure amb la disponibilitat de recursos humans especialitzats i de base científica. En el context internacional, si Catalunya vol optar per un model econòmic basat en la innovació, hauria d'especialitzar-se en els segments de més valor afegit de l'economia, tant pel que fa als serveis com a la indústria. En aquests sectors, la formació especialitzada influeix decisivament en la competitivitat. El repte està, doncs, en revertir la dinàmica negativa enregistrada els darrers anys quant a població amb estudis superiors. D'altra banda, cal apuntar l'evolució positiva del nombre de llocs de treball en el sector de l'ensenyament i la formació professional, que assenyala una tendència a una major participació de la població en la formació permanent.

Pel que fa a l'evolució de l'ocupació en els sectors més intensius en tecnologia i coneixement, el 2007 representa un punt d'inflexió respecte a la dinàmica negativa que es venia enregistrant en els darrers anys pel que fa a la seva representació en l'economia catalana. Aquesta situació és la mateixa tant per al sector terciari dels serveis intensius en coneixement, com pel que fa a la indústria de mitjana-alta tecnologia. D'altra banda, per a aquest sector, les xifres d'exportacions de contingut tecnològic alt i mig-alt pel 2007 no aporten llum sobre el possible canvi de model.

No obstant això, hi ha indicis que les noves tecnologies van penetrant progressivament en les empreses catalanes, sobretot les relacionades amb l'ús d'Internet. Així ho indica l'evolució positiva en l'ús d'aquest mitjà de comunicació per part de les empreses per a les funcions de comercialització, comunicació i les operacions de compra.

Comportament positiu de l'economia catalana i en l'evolució dels nivells de riquesa.

No obstant, s'apunten ja importants reptes pel que fa al manteniment dels ritmes de creixement, que impliquen canvis en el model productiu i en la disponibilitat de mà d'obra.

Un altre repte important, lligat al canvi de model econòmic, passa per potenciar els recursos humans especialitzats i de base científica.

Continuen els avenços pel que fa als mercats i a les condicions de demanda.

La proximitat dels mercats i els centres de distribució de mercaderies són factors determinants per a moltes empreses en els seus processos de localització. Aquest factor indica la capacitat que tenen les empreses localitzades en un determinat territori per a rebre amb rapidesa i a baix cost els *inputs* que necessiten i enviar els productes acabats o intermedis als seus clients. L'accessibilitat també és un factor important per a les empreses de cara a atraure personal qualificat, ja que les empreses més accessibles són més atractives, atès que a mateixes condicions salarials, el temps i despesa fruit de la mobilitat és menor. En aquest context, les comunicacions per carretera, ferrocarril, aire i mar tenen una importància cabdal.

En els darrers anys s'han anat reduint progressivament les distàncies comarcals als mercats estrangers i al mercat final català fruit de la millora en les infraestructures viàries, de transport de mercaderies i d'un major equilibri territorial de la població. És a dir, els indicadors apunten a una reducció de les distàncies a les principals infraestructures logístiques que comuniquen amb els mercats estrangers (ports, aeroports, estacions d'AVE), a una reducció en les distàncies als eixos viaris principals de les comarques més allunyades i d'un canvi progressiu en la distribució de la població que disminueix la distància mitjana al mercat català. En termes d'inversió, també s'observa aquesta dinàmica positiva. Pel que fa a aquest capítol, també s'observa una millora en el desenvolupament dels serveis de transport, amb un augment relatiu de l'ocupació en aquest sector que dona suport al desenvolupament de les activitats productives.

La magnitud dels mercats també influeix positivament en les condicions de demanda que fan un territori més competitiu. Aquest factor està aproximat a l'Índex a partir d'indicadors de concentració de la demanda, com són la densitat de població i la proporció de població que viu en municipis de 5.000 o més habitants. Aquests indicadors han enregistrat un comportament positiu en el sentit d'augmentar els nivells de concentració de la demanda interna.

Augment sostingut dels serveis que donen suport a l'activitat productiva.

També constitueix un factor important per a la localització empresarial i la competitivitat territorial l'existència d'un teixit d'empresarial de suport de qualitat i de serveis empresarials avançats. D'altra banda, diversos estudis han corroborat empíricament que l'existència d'un teixit productiu diversificat afavoreix la transferència d'innovacions entre sectors, esdevenint un factor de competitivitat complementari a la concentració empresarial. En aquest capítol, d'una banda, s'observa un augment progressiu dels serveis empresarials que donen suport a l'activitat productiva i, de l'altra, un lleuger retrocés dels serveis financers i en l'indicador de diversificació de l'economia catalana.

Malgrat la bona situació econòmica i el bon comportament del mercat laboral, hi ha un augment de la pobresa. En conseqüència, hi ha col·lectius poblacionals que no se'n beneficien. També hi ha avenços pel que fa a la qualitat del treball, amb una menor incidència de la sinistralitat i de la temporalitat.

De forma complementària a la visió econòmica i empresarial, cal assenyalar avenços en el model de desenvolupament des del punt de vista social i medi ambiental. En primer lloc, cal assenyalar l'elevada participació en l'àmbit laboral de la població i la baixa incidència de l'atur (que assoleixen valors màxims i mínims durant el 2007). Tanmateix, malgrat aquesta bona situació del mercat laboral, hi ha indicis que en paral·lel està augmentant la pobresa i que aquesta situació no beneficia a tots els grups poblacionals, atès que hi ha un increment relatiu de les persones que reben prestacions mínimes d'inserció.

En segon lloc, cal assenyalar que els principals avenços són en l'àmbit del desenvolupament dels serveis a les persones -que inclou la sanitat, els serveis socials, les activitats recreatives, culturals i esportives- amb una major presència relativa de l'ocupació en aquests sectors en relació a la població. Aquesta, però, no és la dinàmica de les places hospitalàries, que durant el 2007 no han crescut al mateix ritme que la població.

En l'apartat de l'habitatge, àmbit que ha esdevingut clau dins les polítiques socials i d'emancipació dels joves en els darrers anys degut a l'augment espectacular dels preus, també s'observen avenços en la promoció d'habitatges protegits.

Pel que fa als indicadors relacionats amb la qualitat del treball, durant el 2007 es consolida una menor incidència de la sinistralitat i de la temporalitat en els contractes laborals.

Finalment, en el capítol mediambiental, s'enregistra un augment significatiu tant dels residus fruit de l'activitat residencial, com dels provinents de l'activitat industrial, que s'explica per l'augment de la població i de l'activitat econòmica. No obstant això, s'observen avenços significatius pel que fa a la seva recollida selectiva.

T. 1. Evolució dels indicadors de competitivitat a Catalunya. 2005-07¹

Factor	Indicador	2005	2006	2007	Comportament
Comportament econòmic	• PIB per habitant en paritat de poder de compra (PPC). 2004-2006	121,3	122,3	124,3	Positiu
	• PIB per persona ocupada en paritat de poder de compra (PPC) 2004.06	107,7	107,0	106,6	Negatiu
	• Variació del PIB	3,3	3,9	3,7	Positiu
	• Índex de preus de consum harmonitzat (IPCH)	3,9	3,7	3,0	Positiu
Qualificació de la mà d'obra	• Llocs de treball de l'ensenyament per cada 1.000 habitants	15,5	15,9	17,3	Positiu
	• Percentatge de població de 16 anys i més amb titulació superior	23,7	23,0	22,7	Negatiu
Transport i comunicacions	• Llocs de treball de transport i comunicacions per cada 1.000 habitants	25,4	25,7	26,6	Positiu
	• Inversió anual mitjana del DPTOP per km ² . Milers d'euros. 2005	22,0	27,2	56,4	Positiu
Accés als mercats de clients i proveïdors, accés a la informació	• Distància mitjana al mercat final català (km)	288,5	288,2	287,9	Positiu
	• Distància mínima als mercats estrangers (km)	231,0	159,0	159,0	Es manté
	• Distància en minuts a l'eix viari principal	145,0	139,0	136,0	Positiu
	• Densitat (habitants/km ²)	217,9	222,2	224,6	Positiu
	• Percentatge de població en municipis de 5.000 o més habitants. 2006	88,5	88,7	89,2	Positiu
Innovació, desenvolupament tecnològic	• Llocs de treball en sectors de serveis d'innovació i desenvolupament tecnològic per 1.000 habitants	8,9	9,5	10,8	Positiu
	• Llocs de treball en indústries de mitjana-alta tecnologia per 1.000 habitants	28,4	27,2	27,4	Positiu
	• Llocs de treball en serveis intensius en coneixement per 1.000 habitants	66,9	65,0	66,0	Positiu
	• Proporció d'exportacions industrials de contingut tecnològic alt i mig-alt	63,5	65,1	64,1	Negatiu
	• Proporció d'empreses amb pàgina web	50,6	53,4	55,5	Positiu
	• Proporció d'empreses que compren o venen per Internet	15,3	24,3	25,1	Positiu
Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures	• Llocs de treball en serveis empresarials per 1.000 habitants	49,6	52,7	54,3	Positiu
	• Llocs de treball en serveis financers per 1.000 habitants	11,6	11,5	11,1	Negatiu
Ambient i dinàmica de negocis	• Variació interanual de l'ocupació	6,6	3,7	1,6	Negatiu
	• Variació interanual en número d'empreses	4,1	2,9	1,5	Negatiu
	• Variació interanual en número d'habitants	2,7	2,0	1,1	Negatiu
Provisió de sòl	• Superfície amb capacitat per a nous usos del sòl. (km ²) 2003-2005	6567,1	6529,7	6488,0	Negatiu
	• Superfície de sòl urbanitzable. (km ²) 2003-05	633,6	630,8	634,3	Positiu
Cohesió demogràfica i territorial	• Taxa d'ocupació 16-64 anys	70,3	71,4	71,9	Positiu
	• Proporció de població desocupada registrada (16-64 anys)	5,7	5,5	5,1	Positiu
	• Llocs de treball de serveis a les persones, recreatius i culturals per cada 1.000 habitants	34,0	35,4	39,1	Positiu
	• Renda bruta familiar disponible per habitant. 2001-03	12,3	12,8	13,3	Positiu
	• Habitatges iniciats de protecció oficial promoció privada DGAH per 100.000	28,6	94,5	101,3	Positiu
	• Prestacions RMI per 100.000 habitants	199,9	202,0	207,4	Negatiu
	• Percentatge de contractes temporals	87,2	83,5	83,0	Positiu
	• Índex d'incidència total d'accidents per a cada 100.000 afiliats a la Seg. Social	5803,2	5949,6	5724,0	Positiu
	• Índex d'incidència d'accidents mortals per a cada 100.000 afiliats a la Seg. Soc.	3,9	5,2	3,7	Positiu
	• Llits hospitalaris per 100.000 habitants	471,7	475,6	470,9	Negatiu
	• Residus municipals en tones per km ² . 2005	117,5	121,9	130,7	Negatiu
	• Residus industrials en tones per km ² . 2005	182,7	194,1	198,4	Negatiu
	• Percentatge de recollida selectiva de residus municipals 2002-04	13,8	22,6	25,4	Positiu

La novetat més important d'enguany és la pèrdua de dinamisme econòmic al Barcelonès.

El Vallès Occidental torna a ser la comarca més competitiva de Catalunya.

Els avenços més importants durant el 2007 són els corresponents al Baix Ebre, al Pla d'Urgell i al Montsià (que guanyen 3 posicions).

Contràriament, els retrocessos més significatius són els de l'Anoia i del Berguedà (que perden 2 posicions).

Rànquing comarcal de competitivitat 2007

El Vallès Occidental torna a col·locar-se al capdavant de les comarques catalanes més competitives. Cal assenyalar també l'avenç de dues posicions del Tarragonès.

Contràriament, és la comarca del Barcelonès la que surt més mal posicionada en aquesta edició de l'Índex de competitivitat comarcal. Aquest mal comportament no es deu a canvis estructurals en els factors de competitivitat de la comarca durant el 2007, sinó a, bàsicament, la caiguda del dinamisme econòmic enregistrat en aquest període (que ha estat molt superior a la desacceleració general).

Tanmateix, en les diferents edicions es venen observant moviments en aquesta banda de la classificació, fet que permet afirmar que les diferències entre aquest grup de comarques són poques i que se situen en un nivell de competitivitat força similar.

Al final de la classificació, es manté la situació d'altres edicions amb l'excepció de l'Alta Ribagorça que millora una posició, que perd el Pallars Sobirà. La Terra Alta i el Priorat (en aquest ordre) se situen com les comarques menys competitives pel que fa al model de competitivitat subjacent abans comentat.

Com s'ha comentat a la introducció, el fet que aquestes comarques ocupin les darreres posicions vol dir que són comparativament menys competitives en el context de globalització econòmica, però no implica que aquestes comarques no puguin desenvolupar estratègies de desenvolupament que comportin millors nivells de vida i benestar per a la seva població.

Taula 2. Índex ADEG 2003-2007

	2003	2004	2005	2006	2007	Variació
Vallès Occidental	1	1	1	2	1	1
Tarragonès	3	2	3	4	2	2
Gironès	4	4	6	3	3	-
Baix Llobregat	5	6	4	5	4	1
Segrià	6	5	5	6	5	1
Barcelonès	2	3	2	1	6	-5
Vallès Oriental	7	7	7	8	7	1
Baix Camp	9	8	8	7	8	-1
Bages	8	9	9	9	9	-
Alt Penedès	12	10	11	10	10	-
Alt Camp	15	13	13	12	11	1
Maresme	11	12	10	11	12	-1
Osona	10	11	12	13	13	-
Alt Empordà	13	14	14	15	14	1
Selva	16	17	16	16	15	1
Anoia	14	15	15	14	16	-2
Urgell	21	18	19	18	17	1
Garraf	17	16	17	19	18	1
Pla de l'Estany	19	20	18	17	19	-2
Baix Ebre	22	21	23	23	20	3
Pla d'Urgell	28	24	27	24	21	3
Baix Empordà	20	23	21	21	22	-1
Garrotxa	18	19	20	20	23	-3
Baix Penedès	23	22	22	22	24	-2
Segarra	32	27	28	26	25	1
Cerdanya	26	28	25	25	26	-1
Solsonès	25	26	24	27	27	-
Montsià	30	30	31	31	28	3
Ripollès	24	25	26	28	29	-1
Noguera	31	29	29	29	30	-1
Conca de Barberà	33	32	32	32	31	1
Berguedà	27	33	30	30	32	-2
Alt Urgell	29	31	33	33	33	-
Pallars Jussà	37	37	38	35	34	1
Val d'Aran	34	34	34	34	35	-1
Ribera d'Ebre	36	39	37	36	36	-
Garrigues	35	35	35	37	37	-
Alta Ribagorça	39	38	39	39	38	1
Pallars Sobirà	38	36	36	38	39	-1
Terra Alta	41	41	40	40	40	-
Priorat	40	40	41	41	41	-

Aquestes poden pivotar al voltant dels factors on enregistren avantatges competitius o bé en base al desenvolupament d'estratègies de desenvolupament emmarcades en un context econòmic més regional. De fet, aquesta és, en definitiva, la voluntat de l'Índex: ajudar a definir les estratègies territorials en base als factors clau de desenvolupament de cada territori. En conseqüència, l'ordenació resultant no deixa de ser un exercici econòmic per tal d'aportar elements de debat i analitzar la realitat.

Mapa comarcal segons la posició ocupada a l'índex¹

Les comarques més competitives en un entorn global són les properes a les capitals de província, on hi ha una concentració major de població, capital, serveis i infraestructures.

Hi ha un altre grup de comarques on les seves estratègies de desenvolupament tenen més sentit en un entorn més local d'especialització i de diferenciació econòmica.

¹ Les comarques s'han agrupat en quatre grups d'igual nombre de comarques (10 aprox.) segons la seva posició en el rànquing.

Les comarques de l'entorn Metropolità (excepte el Maresme) guanyen posicions i el Barcelonès retrocedeix.

També hi ha una millora de la competitivitat de les comarques al voltant dels eixos Lleida-Tarragona i Lleida-Barcelona.

Mapa comarcal segons variació¹ a l'Índex, 2006-07

Evolució dels factors de competitivitat a les comarques del Penedès-Garraf

L'Alt Penedès

La bona posició geoestratègica en relació amb els mercats, que és un dels factors clau de la competitivitat del Penedès-Garraf, pateix un retrocés durant el 2007.

Respecte a l'edició del 2006, els avenços més significatius a la comarca de l'Alt Penedès són deguts, principalment, al major dinamisme econòmic enregistrat a la comarca. Aquest increment del dinamisme contrasta amb la tendència general de desacceleració que viu el conjunt del Principat. El major dinamisme es desprèn de l'augment de la participació de la comarca en la creació d'ocupació i d'empreses. Quant a aquesta dimensió, la comarca millora quatre posicions i passa de la posició 20 a la 16 en el conjunt comarcal català.

Un altre capítol on la comarca obté un bon resultat és en els factors de competitivitat relacionats amb la innovació i el desenvolupament tecnològic. De fet, els avenços són deguts al major desenvolupament dels serveis d'innovació i desenvolupament tecnològic. D'altra banda, s'enregistren lleugers retrocessos en la participació en la indústria de mitjana-alta tecnologia i en la diversificació del teixit productiu. Tot i això, la situació de la comarca millora en termes comparatius. Tanmateix, en aquest àmbit, la comarca és una de les més competitives de Catalunya i passa de ser la tercera més competitiva a ser la segona, per darrera del Vallès Occidental i en igualtat de condicions que el Baix Llobregat.

¹ En carbassa les comarques que guanyen posicions i en beix les que perden.

Pel que fa als factors de competitivitat relacionats amb les infraestructures i de serveis de suport al transport, l'Alt Penedès té una evolució positiva dels indicadors i, en canvi, en termes comparatius, perd posicions. És a dir, tot i registrar millores, aquestes no han estat comparativament suficients per a avançar en la seva competitivitat relativa. En resum, la comarca perd dues posicions en aquest factor de competitivitat.

També perd una posició en relació amb els factors que analitzen les condicions de la demanda. En aquest cas, la pèrdua de competitivitat és en relació amb els mercats locals i regionals, atès que hi ha un augment de la dispersió de la població a la comarca i el punt de gravetat del mercat català s'allunya lleugerament del territori.

Des del punt de vista social, cal assenyalar l'augment de la participació en l'ocupació de la població i el major desenvolupament dels serveis d'atenció a les persones, recreatius i culturals a la comarca. També és significatiu l'augment dels serveis educatius i de formació professional que indiquen una major participació de la població en aquest àmbit. En aquest punt, la comarca millora una posició relativa.

Al Baix Penedès les millores més importants han estat en el capítol de les infraestructures i serveis de suport al transport. Més concretament en relació amb la inversió feta a la comarca (que abasta temporalment el període 1997-05) i també en el desenvolupament dels serveis de transport, amb un increment relatiu notable de l'ocupació en el sector. En segon lloc, s'ha enregistrat un desenvolupament important dels serveis empresarials que donen suport a l'activitat productiva. En termes comparatius, els serveis empresarials ocupaven la posició 23 del rànquing i al 2007 ha avançat fins la dinovena posició.

També hi ha avenços importants des del punt de vista social i mediambiental, amb un desenvolupament important dels serveis a les persones, recreatius i culturals, l'oferta de llits hospitalaris i una reducció dels residus industrials i menor creixement dels residus municipals.

Contràriament, els retrocessos han estat en la provisió de serveis educatius i formatius i en el dinamisme econòmic de la comarca. Quant al primer, s'observa una reducció molt important dels efectius laborals d'aquest sector. En aquest sentit, la posició de l'indicador perd vuit llocs en el rànquing comarcal respecte al 2006. Quant al dinamisme econòmic, tot i que la participació en la creació d'ocupació i l'augment de la població ha estat positiva, ha estat inferior a l'enregistrada en d'altres comarques i la iniciativa empresarial ha decaït respecte al 2006. De fet, aquest darrer indicador ha perdut quatre posicions en el rànquing.

Al Garraf, els principals avenços en la competitivitat de la comarca han estat en el capítol dels serveis de suport a la producció, aproximats en base al desenvolupament dels serveis empresarials. Aquests serveis han augmentat molt significativament durant el 2007 tant en termes absoluts com relatius. Més concretament, aquest indicador ha avançat nou posicions en el rànquing comarcal. Un avenç molt important en termes de competitivitat. Ha passat de la posició 28 l'any 2006, que situava la comarca en la meitat inferior del rànquing, a una posició força avançada, la 17.

Un altre àmbit on hi ha hagut un avenç important és en el desenvolupament dels serveis a les persones, recreatius i culturals. S'ha augmentat la presència d'ocupats en aquest sector, un dels principals déficits a la comarca. Passa de la posició 29 a la 27.

Altres avenços menys significatius que han representat una millora de la competitivitat relativa són el major desenvolupament dels serveis de suport al transport i de les indústries de mitjana-alta tecnologia.

El Baix Penedès

Els avenços més importants al Baix Penedès han estat en el capítol de les infraestructures i serveis de suport al transport i els serveis empresarials.

S'observa un ritme inferior en el creixement econòmic que el del conjunt de comarques catalanes.

El Garraf

Avenços importants al Garraf en el desenvolupament dels serveis empresarials que donen suport a l'activitat productiva.

Igual que al Baix Penedès, s'observa un menor ritme de creixement econòmic.

Finalment, enregistra un comportament positiu però no han representat una millora de la competitivitat relativa dels següents factors: els serveis educatius i formatius, les inversions en infraestructures i en el dinamisme econòmic.

Assenyalar també que no s'han enregistrar comportaments negatius significatius en els factors de competitivitat durant el 2007.

La següent taula mostra la posició relativa en cada factor analitzat per cada comarca:

Taula 3. Posició en cadascun dels factors de competitivitat¹. 2005-07

Factor de competitivitat	Alt Penedès		Baix Penedès		Garraf	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007
Cohesió demogràfica i territorial	34	34	40	39	41	41
Qualificació de la mà d'obra	19	19	32	37	7	7
Transport i comunicacions	10	12	22	19	19	20
Accés als mercats de clients i proveïdors, accés a la informació	12	13	10	10	9	9
Innovació, desenvolupament tecnològic	3	2	23	23	24	25
Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures	6	6	27	27	28	19
Ambient i dinàmica de negocis	20	16	12	14	15	17
Provisió de sòl	11	12	22	21	27	26

L'Alt Penedès es manté en la desena posició del rànquing comarcal de competitivitat per tercer any. D'una banda, augmenta significativament el dinamisme econòmic. També millora la seva posició competitiva en els sectors de serveis d'innovació i desenvolupament tecnològic i quant a diversificació econòmica. En canvi, els retrocessos venen de la pèrdua de competitivitat en factors com les infraestructures i serveis de suport al transport.

El Baix Penedès perd dues posicions i enregistra la seva pitjor classificació dels darrers cinc anys (la 24). Malgrat aquest comportament negatiu, s'obtenen avenços importants en el capítol d'infraestructures de transport, el desenvolupament de serveis empresarials i, en l'àmbit social, un major desenvolupament dels serveis a les persones. Contràriament, la comarca perd dinamisme, sobretot si es compara amb el conjunt del Principat.

El Garraf millora en una posició passant de la 19 a la 18. La millora en la situació competitiva té a veure amb els avenços molt significatius produïts en els prestadors de serveis locals (els serveis empresarials). En menor mesura, també hi ha hagut avenços en la provisió dels serveis a les persones. En termes generals, s'observa una millora generalitzada en tots els factors de competitivitat analitzats. Potser cal assenyalar com a rellevant la pèrdua de dinamisme econòmic, igual que al Baix Penedès.

¹ En carbassa els factors situats en les primeres 10 posicions i en blanc els situats en les 10 últimes.

Taula 4. Evolució dels indicadors de competitivitat. 2006-07¹

Factors de competitivitat	Indicadors	Alt Penedès			Baix Penedès			Garraf		
		2006	2007	Var.	2006	2007	Var.	2006	2007	Var.
Cohesió demogràfica i territorial	Llocs de treball sobre població 15-64 anys. (07)	61,8	62,8	M	44,4	43,9	P	41,7	41,9	M
	Llocs de treball de serveis a les persones, recreatius i culturals per cada 1.000 habitants. 2007	21,0	22,4	M	11,9	14,4	M	20,6	22,6	M
	Renda bruta familiar disponible per habitant. 2002	11,0	11,0		11,7	11,7		11,2	11,2	
	Llits hospitalaris per 100.000 habitants. 2006	459,3	443,3	P	220,1	233,2	M	343,2	329,8	P
	Residus municipals en tones per km ² . 2005	89,4	93,9	P	219,3	226,6	P	481,6	479,4	M
	Residus industrials en tones per km ² . 2005	331,6	285,1	M	213,0	201,8	M	254,5	276,1	P
Qualificació de la mà d'obra	Llocs de treball de l'ensenyament per cada 1.000 habitants. 2007	9,0	9,6	M	7,2	6,0	P	9,5	9,8	M
	Percentatge de població de 10 anys i més amb titulació superior. 2001	4,4	4,4		3,8	3,8		7,2	7,2	
Transport i comunicacions	Llocs de treball de transport i comunicacions per cada 1.000 habitants. 2007	21,5	22,2	M	12,8	13,9	M	10,8	11,2	M
	Inversions del DPTOP acumulada en els últims anys per km ² . 1997-05.	199,7	224,81	M	239,64	517,4	M	449,64	621,86	M
Accés als mercats de clients i proveïdors, accés a la informació	Distància mitjana al mercat final català (km, 07)	70,8	71	P	83,3	83,4	P	75,7	76,0	P
	Distància mínima als mercats estrangers 2007	41,0	41,0		25,0	25,0		44,0	44,0	
	Distància en minuts a l'eix viari principal. 2007	0,0	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0	
	Densitat (habitants/km ²). 2007	163,3	166,8	M	289,5	306,8	M	718,5	735,8	M
Innovació, desenvolupament tecnològic	Percentatge de població en municipis de 5.000 o més habitants. 2006	63,0	62,5	P	72,7	72,9	M	95,9	95,5	P
	Llocs de treball en sectors de serveis d'innovació i desenvolupament tecnològic per 1.000 habitants. 2007	2,5	3,0	M	7,3	7,7	M	2,1	2,3	M
	Llocs de treball en indústries de mitjana-alta tecnologia per 1.000 habitants. 2007	34,7	33,4	P	9,4	9,3	P	16,2	17,8	M
Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures	Índex de diversificació productiva. 2007	18,5	18,3	P	10,0	10,6	M	11,4	11,3	P
	Llocs de treball en serveis empresarials per 1.000 habitants. 2007	24,4	24,7	M	21,6	22,9	M	21,9	26,5	M
Ambient i dinàmica de negocis	Llocs de treball en serveis financers per 1.000 habitants. 2007	23,9	24,5	M	1,6	1,5	P	1,4	1,5	M
	Participació en la creació d'ocupació 2006-07	0,9	2,4	M	1,5	2,2	M	1,3	1,9	M
	Participació en la creació d'empreses 2006-07	1,4	3,1	M	2,5	2,3	P	1,8	2,9	M
Provisió de sòl	Participació en l'augment de població 2006-07	2,4	2,7	M	4,2	6,8	M	3,7	4,2	M
	Capacitat per a nous usos del sòl. 2005	3,6	3,6	P	1,1	1,1	M	0,3	0,3	P
	Percentatge de sòl urbanitzable. 2005	2,3	2,3		3,5	3,5		3,1	3,1	

¹ «M» indica una millora en l'indicador i «P» un empitjorament.

Síntesi de la dinàmica a les tres comarques

Situació competitiva i estratègies de desenvolupament al Penedès-Garraf

L'Alt Penedès es consolida entre les comarques més competitives de Catalunya.

El Garraf després de perdre dues posicions l'any 2006, recupera una posició.

Després de tres anys ocupant la posició vint-i-dosena del rànquing, el Baix Penedès obté el seu pitjor registre durant el 2007.

Aquest apartat analitza els factors de competitivitat diferencials de les tres comarques que conformen el Penedès-Garraf. Aquest exercici ha de donar suport al procés de disseny d'estratègies de desenvolupament específiques i ajudar a fer el seguiment, des d'un punt de vista comparatiu, del desenvolupament d'aquests factors i de la posició relativa que ocupen les tres comarques en el context comarcal català.

Del conjunt de comarques del Penedès-Garraf, l'Alt Penedès és la que enregistra una millor posició relativa en el rànquing de competitivitat. Aquest fet, implica que és la comarca amb majors avantatges competitius de les tres. En el context català, l'Alt Penedès està entre les comarques més competitives, ja que ocupa la desena posició. Tot sembla indicar que aquesta posició està força consolidada, però la progressió de l'Alt Camp en els darrers anys pot canviar aquesta situació.

En una posició intermèdia del rànquing està situada la comarca del Garraf (en la divuitena posició). Respecte al 2006, recupera una posició (que ha perdut el Pla de l'Estany), però es manté encara per sota de la posició que ocupava els anys anteriors.

Finalment, la comarca del Baix Penedès se situa en una posició intermèdia-baixa del rànquing (la 24). Respecte al 2006 ha perdut dues posicions, degut als avenços enregistrats en les comarques del Baix Ebre i del Pla d'Urgell. En els cinc anys dels quals es disposa dades, aquesta és la pitjor posició relativa ocupada per la comarca. La següent taula sintetitza la situació de cadascun dels factors de competitivitat analitzats de les comarques del Penedès-Garraf en relació amb la posició relativa que ocupen. La interpretació d'aquesta taula ajuda a la definició de quines han de ser les estratègies territorials per tal de millorar i analitzar els factors on s'és poc competitiu (on la posició dels indicadors és intermèdia-baixa) i a afrontar els principals reptes (on s'ocupa les últimes posicions).

	Alt Penedès	Baix Penedès	Garraf
Posicions avançades	Innovació, desenvolupament tecnològic (2) Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures (6)	Accés als mercats (10)	Qualificació de la mà d'obra (7) Accés als mercats (9)
Posició intermèdia-alta	Transport i comunicacions (12) Provisió del sòl (12) Accés als mercats (13) Qualificació de la mà d'obra (19) Ambient i dinàmica de negocis (16)	Ambient i dinàmica de negocis (14) Transport i comunicacions (19)	Ambient i dinàmica de negocis (17) Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures (19) Transport i comunicacions (20)
Posició intermèdia-baixa		Provisió de sòl (21) Innovació, desenvolupament tecnològic (23) Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures (27)	Innovació, desenvolupament tecnològic (25) Provisió de sòl (26)
Últimes posicions	Cohesió demogràfica i territorial (34)	Qualificació de la mà d'obra (37) Cohesió demogràfica i territorial (39)	Cohesió demogràfica i territorial (41)

L'Alt Penedès

Els principals reptes als que ha de fer front l'Alt Penedès es mantenen en al capítol dels temes socials i mediambientals. De la comparació comarcal es desprèn que els nivells de renda de les famílies són dels més baixos de Catalunya i el grau de desenvolupament dels serveis a les persones (que inclou els sanitaris i els serveis socials) també es troba en una situació d'inferioritat a la majoria de comarques. Un altre aspecte clau del desenvolupament de la comarca és l'impacte de l'activitat productiva i l'activitat residencial quant a generació de residus.

El principal tema a reforçar en les estratègies de desenvolupament és la qualificació de la població. Cal augmentar la participació de la població en els estudis superiors, i més tenint en consideració l'especialització productiva del territori en activitats intensives en innovació i tecnologia, si es vol competir en aquest sector de l'economia. En segon lloc, l'augment de la dispersió de la població (urbanització difusa) també disminueix l'interès de les empreses en termes de mercat intern.

Per acabar, el teixit productiu de la comarca és el més diversificat del conjunt de comarques catalanes, fet que afavoreix la transferència d'innovacions entre sectors. La comarca també disposa d'una oferta molt competitiva de serveis financers que és clau per a donar suport a les iniciatives empresarials. En resum, la comarca se situa entre les capdavanteres en tecnologia i innovació i en les estructures de suport (com serveis empresarials i financers) i està ben posicionada quant a l'accés als mercats i les infraestructures i serveis de suport al transport.

El Baix Penedès

El Baix Penedès comparteix els mateixos reptes que l'Alt Penedès pel que fa als temes socials i mediambientals. Caldria, però, canviar l'èmfasi amb els temes i ampliar-ne el ventall. En el cas del Baix Penedès les estratègies de desenvolupament s'han de centrar en la millora de les oportunitats laborals, també han de vetllar per un model de desenvolupament residencial i econòmic sostenible i millorar els serveis a les persones. Un altre repte important passa per augmentar els nivells de qualificació de la població i l'oferta de serveis educatius i formatius.

Finalment, calen esforços per a diversificar l'economia, massa dependent en l'actualitat de la construcció i el turisme i també per a incrementar la presència d'activitats econòmiques de major valor afegit. En paral·lel, cal reforçar els serveis que poden ajudar a aquest canvi necessari en el model econòmic. En aquest sentit, cal potenciar els serveis de suport al transport de mercaderies i persones i els serveis financers.

Els punts més forts de l'economia del Baix Penedès són, en primer lloc, la seva posició geoestratègica respecte als mercats, tant regionals, com nacionals i internacionals. En segon lloc, el dinamisme econòmic enregistrat els darrers anys, que es desprèn de l'increment de població i que es trasllada en augments importants en la població ocupada i en l'impuls de la iniciativa empresarial.

El Garraf

Altre cop, els reptes del Garraf se centren també en els aspectes socials i mediambientals. De fet, és, de les tres comarques, la que enregistra una pitjor situació (i també respecte al conjunt de comarques catalanes). Els indicadors mostren desequilibris importants entre l'activitat productiva i la residencial. És a dir, que la comarca ofereix poques oportunitats laborals en termes de població que hi resideix. Sovint aquests desequilibris tenen impactes negatius en la mobilitat i en la provisió de serveis a les persones. Pel que fa a aquests últims, s'enregistren importants avenços durant el 2007.

Tanmateix, l'elevada densitat de població i la petita dimensió del Garraf limita força les possibilitats de creixement econòmic i residencial i esdevé encara més important el vetllar per un equilibri entre el desenvolupament econòmic i la sostenibilitat mediambiental i social. En aquest sentit, en un futur serà estratègic anar definint quines activitats productives poden contribuir en major mesura a aquest equilibri i oferir majors possibilitats de creixement econòmic i benestar social.

A banda dels reptes relacionats amb el model econòmic i territorial, l'Índex posa de manifest també un dèficit important pel que fa als serveis financers a la comarca i també dels serveis de suport a les activitats de transport.

El punt fort del Garraf és l'elevada qualificació de la població i, en menor mesura, un important desenvolupament dels serveis educatius i formatius. No obstant això, aquest capital no es trasllada en una major presència d'activitats d'alt valor afegit. De fet, cal reforçar la presència d'aquests sectors a la comarca si el Garraf vol competir en l'economia global basada en la innovació. En conseqüència, cal apostar en un futur per aquestes activitats per tal de treure profit a aquest avantatge competitiu. D'altra banda, aquestes activitats reforcen el model econòmic sostenible abans comentat.

L'accés als mercats és un altre dels punts forts del Garraf. En concret, és important la seva proximitat a la ciutat de Barcelona, ja que és un dels pols de concentració d'innovació i d'activitats basades en el coneixement.

Taula 5 . Posició en cadascun dels indicadors de competitivitat. 2006

Factor	Indicadors	Alt Pdès.	Baix Pdès.	Garraf
Cohesió demogràfica i territorial	Llocs de treball sobre població 15-64 anys. 2007.	13	37	38
	Llocs de treball de serveis a les persones, recreatius i culturals per cada 1.000 habitants. 2007.	28	33	27
	Renda bruta familiar disponible per habitant. 2002.	38	26	34
	Llits hospitalaris per 100.000 habitants. 2006.	15	29	21
	Residus municipals en tones per km ² . 2005.	29	35	37
	Residus industrials en tones per km ² . 2005.	34	28	33
Qualificació de la mà d'obra	Llocs de treball de l'ensenyament per cada 1.000 habitants. 2007.	17	34	14
	Percentatge població de 10 anys i més amb titulació superior. 2001.	21	32	2
Transport i comunicacions	Llocs de treball de transport i comunicacions per cada 1.000 habitants. 2007.	13	29	32
	Inversions del DPTOP acumulada en els últims 10 anys per km ² . 1997-05.	17	9	7
Accés als mercats de clients i proveïdors, accés a la informació	Distància mitjana al mercat final català (km). 2007.	6	11	8
	Distància mínima als mercats estrangers (km). 2007.	21	12	24
	Distància en minuts a l'eix viari principal. 2007.	1	1	1
	Densitat (habitants/km ²). 2007.	12	8	5
	Percentatge de població en municipis de 5.000 o més habitants. 2006.	22	17	4
Innovació, desenvolupament tecnològic	Llocs de treball en sectors de serveis d'innovació i desenvolupament tecnològic per 1.000 habitants. 2007.	12	7	21
	Llocs de treball en indústries de mitjana-alta tecnologia per 1.000 habitants. 2007.	7	30	19
	Índex de diversificació productiva. 2007.	1	30	28
Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures	Llocs de treball en serveis empresarials per 1.000 habitants. 2007.	13	19	11
	Llocs de treball en serveis financers per 1.000 habitants. 2007.	2	31	32
Ambient i dinàmica de negocis	Participació en la creació d'ocupació. 2006-07.	15	17	19
	Participació en la creació d'empreses. 2006-07.	15	18	17
	Participació en l'augment població. 2006-07.	18	7	13
Provisió de sòl	Capacitat per a nous usos del sòl. 2005.	14	27	33
	Percentatge de sòl urbanitzable. 2005.	18	12	13

Què és l'Índex ADEG i com s'interpreten els resultats

L'Índex ADEG: un instrument de debat sobre els factors de competitivitat de les comarques catalanes

En la definició de l'Índex ADEG, un territori és més competitiu que un altre quan presenta millors registres en els vuit següents factors bàsics:

1. Cohesió demogràfica i territorial
2. Qualificació de la mà d'obra
3. Transport i comunicacions
4. Accés als mercats de clients i proveïdors, accés a la informació
5. Innovació, desenvolupament tecnològic
6. Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures
7. Ambient i dinàmica de negocis
8. Provisió de sòl

El mètode d'agregació per factors i elements de competitivitat permet una lectura estructurada i jeràrquica de la informació que ajuda al procés d'anàlisi de la realitat i en la determinació d'una possible diagnosi.

Com es construeix?¹

En la selecció dels indicadors s'han tingut en compte diverses consideracions. En primer lloc, cada factor de competitivitat està representat per més d'un indicador, de forma que hi ha una aproximació multifactorial i el resultat és una combinació equilibrada dels diferents elements de competitivitat que configuren els factors. Per exemple, el factor de competitivitat relacionat amb la qualificació de la mà d'obra s'ha aproximat a partir del nivell d'instrucció de la població i del grau de desenvolupament dels serveis educatius. Alguns factors com la cohesió demogràfica i territorial, que inclouen diversos elements, s'han aproximat a partir d'un conjunt més nombrós d'indicadors.

En segon lloc, s'ha pretès que la interpretació de l'indicador sigui unívoca. És a dir, en la selecció dels indicadors s'ha evitat que puguin tenir valoracions neutres o dobles lectures.

Finalment, els indicadors són majoritàriament de caràcter anual per tal de dotar l'Índex del dinamisme que es pretén i, d'altra banda, fer un seguiment permanent dels avenços o retrocessos en els diferents àmbits analitzats. Dels vint-i-cinc indicadors que formen part de l'Índex, dos s'actualitzen amb una periodicitat superior a l'any: la renda bruta familiar disponible (2002) i el nivell d'instrucció de la població (2001).

¹ Una descripció més detallada de la metodologia es pot consultar a l'edició del 2005 al web de l'ADEG.

Com s'han aproximat els diferents factors de competitivitat analitzats?

Factors de competitivitat	Indicador
Cohesió demogràfica i territorial	Llocs de treball sobre població 15-64 anys. 2007. Llocs de treball de serveis a les persones, recreatius i culturals per cada 1.000 habitants. 2007. Renda bruta familiar disponible per habitant. 2002. Llits hospitalaris per 100.000 habitants. 2006. Residus municipals en tones per km ² . 2005. Residus industrials en tones per km ² . 2005.
Qualificació de la mà d'obra	Llocs de treball de l'ensenyament per cada 1.000 habitants. 2007. Percentatge població de 10 anys i més amb titulació superior. 2001.
Transport i comunicacions	Llocs de treball de transport i comunicacions per cada 1.000 habitants. 2007. Inversions del DPTOP acumulades en els últims anys per km ² . 1997-05.
Accés als mercats de clients i proveïdors · accés a la informació	Distància mitjana al mercat final català (km). 2007. Distància mínima als mercats estrangers (km). 2007. Distància en minuts a l'eix viari principal. 2007. Densitat (habitants/km ²). 2007. Percentatge de població en municipis de 5.000 o més hab. 2006.
Innovació, desenvolupament tecnològic	Llocs de treball en sectors de serveis d'innovació i desenvolupament tecnològic per 1.000 habitants. 2007. Llocs de treball en indústries de mitjana-alta tecnologia per 1.000 habitants. 2007. Índex de diversificació productiva. 2007.
Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures	Llocs de treball en serveis empresarials per 1.000 habitants. 2007. Llocs de treball en serveis financers per 1.000 habitants. 2007.
Ambient i dinàmica de negocis	Participació en la creació d'ocupació. 2006-07. Participació en la creació d'empreses. 2006-07. Participació en l'augment de població. 2006-07.
Provisió de sòl	Capacitat per a nous usos del sòl. 2005. Percentatge de sòl urbanitzable. 2005.

Notes metodològiques

Llocs de treball sobre població 15-64 anys

■ Proporció de treballadors afiliats a la Seguretat Social règim general i treballadors autònoms sobre la població en edat de treballar (15-64 anys).

Llocs de treball de serveis a les persones, recreatius i culturals per cada 1.000 habitants

■ Nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social règim general i treballadors autònoms per 1.000 habitants. Inclou: CCAE-93 85 i 92: Activitats sanitàries, Activitats de serveis socials, Activitats recreatives, culturals i esportives.

Llocs de treball de l'ensenyament per cada 1.000 habitants

■ Nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social règim general i treballadors autònoms per 1.000 habitants. Inclou: CCAE-93 80. Ensenyament primari, Ensenyament secundari, Ensenyament superior, Formació permanent i altres activitats d'ensenyament.

Llocs de treball de transport i comunicacions per cada 1.000 habitants

■ Nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social règim general i treballadors autònoms per 1.000 habitants. Inclou: CCAE-93 60-64. Transport terrestre; transport per canonades, Transport marítim, de cabotatge i per vies de navegació interiors, Transport aeri i espacial, Manipulació i dipòsit de mercaderies, Altres activitats afins al transport, Correus i telecomunicacions.

Distància mitjana al mercat final català (km)

■ El càlcul es correspon amb la mitjana ponderada de les distàncies entre capitals de comarca i la població de cada comarca. La seva interpretació correspon a la distància mitjana que hauria de recórrer una empresa localitzada en una determinada comarca per abastar el mercat català.

Distància mínima als mercats estrangers (km)

■ És la mínima distància des de les capitals de comarca als aeroports i ports de Catalunya: com a centres de distribució internacionals de mercaderies i serveis. S'han considerat els ports de Tarragona i Barcelona i els aeroports de Reus, Girona-Costa Brava i El Prat de Llobregat. A partir de 2006 s'inclou les estacions de l'AVE.

Distància en minuts a l'eix viari principal

■ És la mínima distància en minuts des de la capital de comarca als principals eixos viaris de Catalunya: autopistes i autovies.

Densitat (habitants/km²)

■ Nombre d'habitants per km².

Llocs de treball en sectors de serveis d'innovació i desenvolupament tecnològic per 1.000 habitants

■ Nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social règim general i treballadors autònoms per 1.000 habitants. Inclou: CCAE-93 64, 72-73. Correus i telecomunicacions, Recerca i desenvolupament, Activitats informàtiques.

Llocs de treball en indústries de mitjana-alta tecnologia per 1.000 habitants

■ Nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social règim general i treballadors autònoms per 1.000 habitants. Inclou: CCAE-93 24, 29-35. Fabricació de maquinària i materials elèctrics, Fabricació de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs, Fabricació de màquines d'oficina i equips informàtics, Fabricació d'equips i instruments medicoquirúrgics, de precisió, òptica i rellotgeria, Fabricació d'altres materials de transport.

Índex de diversificació productiva

■ Els índexs de diversificació productiva indiquen en quina mesura la producció d'una zona geogràfica està diversificada en nombrosos sectors. Per avaluar aquesta diversificació un dels indicadors agregats que es pot utilitzar és l'invers de l'índex de Herfindahl. Aquest índex és la suma dels quadrats de les quotes de participació de cada sector en el total de l'economia d'una àrea: quan l'índex és 1 vol dir que el total de la producció es dona en un sol sector, i quan tendeix a zero vol dir que la producció està més diversificada. L'invers de l'índex de Herfindahl dona el nombre de sectors representatius presents en una àrea. Com més sectors representatius hi hagi més diversificada està l'economia.

Llocs de treball en serveis empresarials per 1.000 habitants

■ Nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social règim general i treballadors autònoms per 1.000 habitants. Inclou: CCAE-93 71-74. Activitats jurídiques, de comptabilitat, tenidoria de llibres, auditoria, assessoria fiscal, estudis de mercat i enquestes d'opinió pública; consulta i assessorament sobre direcció i gestió empresarial, gestió de societats de cartera. Serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria, i altres activitats relacionades amb l'assessorament tècnic. Assaigs i anàlisis tècnics. Publicitat. Serveis d'investigació i de seguretat. Activitats industrials de neteja. Activitats empresarials diverses. Lloguer de maquinària i equips sense operari.

Llocs de treball en serveis financers per 1.000 habitants

■ Nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social règim general i treballadors autònoms per 1.000 habitants. Inclou: CCAE-93 65-67. Mediació financera, llevat d'assegurances i plans de pensions, Assurances i plans de pensions, llevat de la seguretat social obligatòria, Activitats auxiliars de la mediació financera.

Participació en la creació d'ocupació

■ Percentatge comarcal en relació amb la variació interanual de l'ocupació a Catalunya.

Participació en la creació d'empreses

■ Percentatge comarcal en relació amb la variació interanual d'empreses a Catalunya.

Participació en l'augment de població

■ Percentatge comarcal en relació amb la variació interanual de la població a Catalunya.

Capacitat per a nous usos del sòl

■ S'ha calculat la capacitat per a nous usos del sòl com el percentatge sobre la superfície total que representa el mínim entre la superfície de conreu de secà més la urbanitzable i la superfície amb pendent inferior al 20%. La superfície de conreu de secà s'ha considerat la més adequada en termes de sostenibilitat econòmica, social i mediambiental per a satisfer noves necessitats. Aquest indicador es vol aproximar a la disponibilitat de sòl potencial d'un territori.

El sòl es classifica en a) urbanitzada i altres (sòl urbà, urbanitzable i infraestructures), b) superfície forestal, c) sense vegetació i d) conreus. També es classifica segons el pendent.

Percentatge de sòl urbanitzable

■ El sòl urbanitzable és el que figura com a tal en els planejaments territorials dels municipis. És una figura jurídica que ordena la disponibilitat immediata de sòl.

Notes: Donat que alguns dels indicadors tenen l'objectiu d'analitzar la situació de les comarques i la seva comparació i no la d'avaluar la situació per Catalunya, s'han hagut d'adaptar per tal de fer aquest exercici d'anàlisi global de la competitivitat catalana. A més s'han afegit uns quants indicadors més que aproximen a d'altres dimensions dels factors de competitivitat analitzats, completant la visió que se n'obté de l'evolució de la competitivitat a Catalunya.

En primer lloc, s'ha afegit una dimensió que analitza el comportament econòmic. El indicador de comportament econòmic sintetitzen les variacions en la productivitat i en els nivells de benestar. En termes de competitivitat, una regió és més competitiva com més milloren els nivells de riquesa i de benestar. En conseqüència, es poden analitzar les relacions existents entre els increments en els nivells de vida i la incidència que tenen els factors de competitivitat i les estratègies de desenvolupament en aquesta millora.

Per avaluar si la situació catalana millora o no quant a l'accés als mercats s'ha analitzat l'evolució de les distàncies màximes, per tal de veure si s'han reduït o no durant el període. És a dir, veure si s'han reduït les distàncies de les comarques catalanes més allunyades dels mercats. En la provisió de sòl s'ha emprat el mateix procediment i s'analitza l'evolució en els valors màxims en la provisió i disponibilitat de sòl.

També s'han utilitzat altres fonts que estan més actualitzades a nivell de Catalunya. És el cas de la Renda bruta familiar disponible que a nivell comarcal l'última referència és de 2002 i també del percentatge de població amb titulació superior, on l'Enquesta de Població Activa per Catalunya (4t trim.) permet fer estimacions més actualitzades de la situació catalana i que a nivell comarcal només es disposa de les actualitzacions censals cada 5-10 anys. Cal assenyalar, que en l'anàlisi per Catalunya l'indicador utilitzat es circumscriu a la població de 16 i més anys i no als de 10 i més anys que s'utilitza en els comarcals (més adequat per analitzar el nivell d'instrucció de la població en edat de treballar).

En els indicadors d'ambient i dinàmica de negocis s'han utilitzat les variacions interanuals i no la participació de cada comarca a la creació d'ocupació, empreses i població, que ens permet comparar comarques. Així s'obté quina és l'evolució en els ritmes de variació d'aquestes magnituds per al conjunt de Catalunya com a indicadors d'evolució de la demanda de serveis i de la dinàmica econòmica.

També s'ha utilitzat per al conjunt de Catalunya la taxa d'ocupació 16-64 anys a partir de l'EPA en lloc d'utilitzar la proporció de llocs de treball localitzats per cada cent persones en edat de treballar que s'ha utilitzat a nivell comarcal. De fet, com que no es poden calcular les taxes d'ocupació a nivell comarcal, s'utilitza aquesta proporció per obtenir-ne una aproximació.

En el capítol d'innovació i desenvolupament tecnològic s'han afegit els següents indicadors per tal de complementar la informació disponible a nivell comarcal: Llocs de treball en serveis intensius en coneixement per 1.000 habitants, Proporció d'exportacions industrials de contingut tecnològic alt i mig-alt, Proporció d'empreses amb pàgina web, Proporció d'empreses que compren o venen per Internet.

En l'apartat de sostenibilitat social s'han afegit els indicadors següents: Prestacions RMI (Renda Mínima d'Inserció) per 100.000 habitants, Habitatges iniciats protecció oficial promoció priv. D.G.A.H. per 100.000 hab.

Per tal d'analitzar la qualitat del treball s'han afegit els següents indicadors: Percentatge de contractes temporals, Índex incidència total accidents per cada 100.000 afiliats a la SS, Índex incidència accidents mortals per cada 100.000 afiliats a la SS. Finalment, en l'anàlisi de la sostenibilitat mediambiental s'ha introduït l'indicador que mesura el tractament que es fa dels residus. (Percentatge de recollida selectiva de residus municipi. 2002-04).

Activa Prospect, SL (Research & Solutions)

Centre d'Empreses de Noves Tecnologies · Parc Tecnològic del Vallès
08290 Cerdanyola del Vallès · Barcelona · Tel. 93 582 01 77 · Fax 93 591 28 21

